

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

29 юни 2023 година *

„Преюдициално запитване — Конкуренция — Картели — Член 101 ДФЕС —
Вертикални споразумения — Минимални препродажни цени, определени от доставчик за
неговите дистрибутори — Понятие „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“ —
Понятие „споразумение“ — Доказателство за съгласуване на воли на доставчика и
неговите дистрибутори — Практика, която обхваща почти цялата територия на държава
членка — Засягане на търговията между държави членки — Регламент (ЕО) № 2790/1999 и
Регламент (ЕС) № 330/2010 — Твърдо ограничение“

По дело C-211/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal da
Relação de Lisboa (Апелативен съд Лисабон, Португалия) с акт от 24 февруари 2022 г.,
постъпил в Съда на 17 март 2022 г., в рамките на производство по дело

Super Bock Bebidas SA,

AN,

BQ

срещу

Autoridade da Concorrência

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: К. Jürimäe (докладчик), председател на състава, М. Safjan, N. Piçarra,
N. Jääskinen и М. Gavalec, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

* Език на производството: португалски.

като има предвид становищата, представени:

- за Super Bock Bebidas SA, AN и BQ, от J. Caimoto Duarte, R. da Silva, F. Espregueira Mendes, R. Mesquita Guimarães, A. Navarro de Noronha, R. Sarabando Pereira, A. Veloso Pedrosa и J. Whyte, advogados,
- за Autoridade da Concorrência, от S. Assis Ferreira и A. Cruz Nogueira, advogadas,
- за португалското правителство, от C. Alves и P. Barros da Costa, в качеството на представители,
- за гръцкото правителство, от K. Boskovits, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от L. Aguilera Ruiz, в качеството на представител,
- за австрийското правителство, от A. Posch и G. Eberhard, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от S. Baches Opi, P. Berghe и P. Caro de Sousa, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 101, параграф 1 ДФЕС и член 4, буква а) от Регламент (ЕС) № 330/2010 на Комисията от 20 април 2010 година за прилагането на член 101, параграф 3 [ДФЕС] относно категориите вертикални споразумения и съгласувани практики (ОВ L 102, 2010 г., стр. 1), както и на Насоките относно вертикалните ограничения (ОВ C 130, 2010 г., стр. 1).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Super Bock Bebidas SA (наричано по-нататък „Super Bock“), AN и BQ, от една страна, и Autoridade da Concorrência (орган за защита на конкуренцията, Португалия), от друга страна, относно законосъобразността на решението на последния, с което се установява, че Super Bock, AN и BQ са нарушили правилата в областта на конкуренцията, и вследствие на това им се налагат глоби.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Считано от 1 юни 2010 г., Регламент № 330/2010 заменя Регламент (ЕО) № 2790/1999 на Комисията от 22 декември 1999 година за прилагането на член 81, параграф 3 [ЕО] за категориите вертикални споразумения и съгласувани практики (ОВ L 336, 1999 г., стр. 21; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 66). Съгласно член 10, втора алинея от Регламент № 330/2010 последният се прилага до 31 май 2022 г.

4 Съображения 5 и 10 от Регламент № 330/2010, на които по същество съответстват съображения 5 и 10 от Регламент № 2790/1999, гласят следното:

„(5) Предимствата на груповото освобождаване, въведено с настоящия регламент, следва да се ограничат до вертикалните споразумения, за които може да се допусне с достатъчна степен на сигурност, че отговарят на условията по член 101, параграф 3 [ДФЕС].

[...]

(10) С настоящия регламент не следва да бъдат освободени вертикалните споразумения, съдържащи ограничения, които е възможно да ограничат конкуренцията и да навредят на потребителите или които не са необходими за постигането на резултатите за увеличаване на ефективността. По-специално вертикални споразумения, съдържащи определени видове тежки ограничения на конкуренцията, каквито са минималните цени и фиксираните цени за препродажба, както и определени видове териториална защита, следва да бъдат изключени от ползите от груповото освобождаване, установено с настоящия регламент, независимо от пазарния дял на съответните предприятия“.

5 Член 1, параграф 1, букви а) и б) от Регламент № 330/2010 съдържа следните определения:

„За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

а) „вертикално споразумение“ означава споразумение или съгласувана практика, сключени между две или повече предприятия, всяко от които функционира за целите на споразумението или съгласуваната практика на различно ниво в производствената верига и дистрибуторската мрежа, и се отнася до условията, при които страните могат да закупуват, продават или препродават определени стоки и услуги;

б) „вертикално ограничение“ означава ограничение на конкуренцията при вертикално споразумение, попадащо в приложното поле на член 101, параграф 1 [ДФЕС]“.

6 Идентични по същество определения се съдържат в член 2, параграф 1 от Регламент № 2790/1999.

7 В член 2 съответно от Регламент № 2790/1999 и Регламент № 330/2010 се предвижда правило за освобождаване. Съгласно член 2, параграф 1 от Регламент № 330/2010, който по същество съответства на член 2, параграф 1 от Регламент № 2790/1999:

„В съответствие с член 101, параграф 3 [ДФЕС] и съгласно разпоредбите на настоящия регламент се постановява, че член 101, параграф 1 [ДФЕС] няма да се прилага към вертикалните споразумения.

Това освобождаване се прилага доколкото такива споразумения съдържат вертикални ограничения“.

- 8 Член 4 съответно от Регламент № 2790/1999 и Регламент № 330/2010 се отнася до „твърди ограничения“, за които не може да се прилага груповото освобождаване. Член 4 от Регламент № 330/2010, който по същество съответства на член 4 от Регламент № 2790/1999, гласи:

„Освобождаването, предвидено в член 2, не се прилага за вертикални споразумения, които имат за предмет, пряко или косвено, независимо или в комбинация с други фактори, които страните могат да контролират:

- а) ограничаването на възможността на купувача да определи своята продажна цена, без да се засяга възможността за доставчика да наложи максимална продажна цена или да препоръча продажна цена, при условие че цените не се свеждат до твърдо определена или минимална продажна цена в резултат на натиск, упражнен от една от страните, или на стимулиращи мерки, предложени от нея;

[...]“.

Португалското право

- 9 Член 9, параграф 1, буква а) от lei n.º 19/2012 — Aprova o novo regime jurídico da concorrência, revogando as leis n.ºs 18/2003, de 11 de junho, e 39/2006, de 25 de agosto, e procede à segunda alteração à lei n.º 2/99, de 13 de janeiro (Закон № 19/2012 за одобряване на новия правен режим на конкуренцията, за отмяна на Закон № 18/2003 от 11 юни 2003 г. и Закон № 39/2006 от 25 август 2006 г. и за второ изменение на Закон № 2/99 от 13 януари 1999 г.) от 8 май 2012 г. (Diário da República, серия 1, бр. 89/2012, 8 май 2012 г., наричан по-нататък „NRJC“), предвижда:

„Забраняват се споразуменията между предприятия, съгласуваните практики между предприятия и решенията на сдружения на предприятия, които имат за своя цел или резултат предотвратяването, нарушаването или ограничаването на конкуренцията на целия или на част от националния пазар, и в частност такива, които:

- а) пряко или косвено определят покупни или продажни цени или други условия на търговията [...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 10 Super Bock е установено в Португалия дружество, което произвежда и продава бира, бутилирани води, безалкохолни напитки, студен чай, вина, сангрия и сайдер. Основната му дейност е на пазарите на бира и бутилирана вода.
- 11 AN и BQ са съответно член на управителния съвет на Super Bock и директор на търговския му отдел за продажби в дистрибуторския канал „хотелиерство, ресторантьорство и кетъринг“, наричан още „on-trade“ канал.
- 12 Този канал, във връзка с който са извършени процесните деяния, съответства на покупки на напитки в хотели, ресторанти и кафенета, тоест за консумация извън дома. С оглед на дистрибуцията на напитки по посочения канал в Португалия Super Bock сключва договори за изключителна дистрибуция с независими дистрибутори. Те продават напитките,

закупени от Super Bock, на почти цялата територия на Португалия. Само някои зони са снабдявани чрез директни продажби от Super Bock. Това са Лисабон, Порто, Мадейра, Коимбра (Португалия) (до 2013 г.), както и, от 2014 г., островите Пико и Фаял (Португалия).

- 13 Видно от фактите, приети за установени от запитващата юрисдикция, за периода най-малко от 15 май 2006 г. до 23 януари 2017 г. Super Bock определя и налага редовно, по отношение на всички дистрибутори и без никакви промени търговските условия, които всички тези дистрибутори трябва да спазват при препродажбата на продуктите, които купуват от него. По-специално Super Bock определя минимални препродажни цени, за да се гарантира поддържането на стабилно и съгласувано минимално ценово равнище на целия национален пазар.
- 14 Конкретно, отдел „Продажби“ на Super Bock одобрява, по принцип всеки месец, таблица с минимални препродажни цени, която препраща на дистрибуторите. Служителите в Super Bock, отговарящи за мрежата или пазара, съобщават препродажните цени на дистрибуторите устно или писмено (по електронна поща). Тези цени по принцип се прилагат от дистрибуторите. На свой ред дистрибуторите, в рамките на създадена от Super Bock система за контрол и наблюдение, имат задължението да докладват на последното информация за препродажбите, например за количествата и стойностите. Ако дистрибуторите не се съобразяват с цените, има опасност, в съответствие с установените от Super Bock търговски условия, по отношение на тях да бъдат предприети „ответни мерки“, като например прекратяване на финансовите стимули, изразяващи се в търговски отстъпки при закупуване на продуктите и възстановяване на отстъпките, прилагани от дистрибуторите при препродажба, както и прекратяване на доставките и на попълването на складовите наличности. Съответно има опасност те да загубят гаранцията за положителни дистрибуторски маржове, на които имат право съгласно посочените търговски условия.
- 15 Органът за защита на конкуренцията приема, че тази практика на определяне чрез преки и косвени средства на цените и другите условия, приложими при препродажба на продукти от мрежа независими дистрибутори в дистрибуторския канал „хотелиерство, ресторантьорство и кетъринг“ на почти цялата територия на Португалия, съставлява нарушение на правилата в областта на конкуренцията по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от NRJC и на член 101, параграф 1, буква а) ДФЕС. Поради това той налага глоби на Super Bock, AN и BQ.
- 16 Сезиран от последните, Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (Съд по конкурентни, регулаторни и надзорни въпроси, Португалия) потвърждава решението на органа за защита на конкуренцията.
- 17 Super Bock, AN и BQ обжалват решението на този съд пред Tribunal da Relação de Lisboa (Апелативен съд Лисабон, Португалия), който е запитващата юрисдикция по настоящото дело.
- 18 С оглед на изложените пред нея доводи и на преюдициалните въпроси, предложени от страните по спора, с който е сезирана, запитващата юрисдикция намира за необходимо да получи разяснения относно тълкуването на член 101 ДФЕС. По същество тя иска да се установи, първо, дали в обхвата на понятието „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“ може да попада, и евентуално при какви условия, вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени. Второ, тя има въпроси и във връзка с

понятието „споразумение“, когато минимални препродажни цени се налагат от доставчик на неговите дистрибутори. Трето, тя иска да се установи дали понятието „засягане на търговията между държавите членки“ може да обхваща последиците от договор за дистрибуция, който се прилага само за почти цялата територия на дадена държава членка.

19 При тези обстоятелства Tribunal da Relação de Lisboa (Апелативен съд Лисабон) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Съставлява ли вертикалното определяне на минимални цени само по себе си нарушение с оглед на целта, което не изисква предварителен анализ на достатъчната степен на вредност на споразумението?
- 2) Доказването на елемента „споразумение“ от нарушението чрез (мълчаливо) определяне на минимални цени за дистрибуторите предполага ли конкретно да се докаже, по-специално чрез преки доказателства, че дистрибуторите са спазвали на практика определените цени?
- 3) Достатъчни елементи ли са[, първо,] изпращането на таблици, посочващи минимални цени и дистрибуторски маржове, [второ,] искането на информация от дистрибуторите за продажните цени, [трето,] подаването на оплаквания от дистрибуторите, когато считат, че наложените им цени за препродажба не са конкурентни, или когато установят, че конкурентни дистрибутори не се съобразяват с правилата, [четвърто,] наличието на механизми за наблюдение на (минималните средни) цени и [пето,] ответните мерки (без доказване на конкретното им прилагане), за да се приеме, че е налице нарушение чрез (мълчаливо) определяне на минимални цени за дистрибуторите?
- 4) Предполага ли се в светлината на член 101, параграф 1, буква а) ДФЕС, член 4, буква а) от Регламент № 330/2010, Насоките относно вертикалните ограничения и съдебната практика на [Европейския съюз], че споразумението между доставчик и дистрибутори за (вертикално) определяне на минимални цени и други търговски условия, приложими при препродажба, има достатъчна степен на вредност за конкуренцията, без да се засяга анализът на евентуалните положителни икономически последици, произтичащи от тази практика, по смисъла на член 101, параграф 3 ДФЕС?
- 5) Съвместимо ли е с член 101, параграф 1, буква а) ДФЕС и със съдебната практика на [Съюза] съдебно решение, с което се приема, че е осъществен обективният елемент „споразумение“ между доставчик и дистрибутори, въз основа на:
 - а) определянето и налагането от страна на доставчика на дистрибуторите — редовно, по отношение на всички и без никакви промени през периода на прилагането — на търговски условия, които те трябва да спазват при препродажбата на продуктите, които купуват от доставчика, а именно цените, които прилагат за своите клиенти, главно под формата на минимални цени или минимални средни цени;
 - б) съобщаването на наложените препродажни цени устно или писмено (по електронна поща);
 - в) липсата на възможност за дистрибуторите да определят сами препродажните си цени;
 - г) обичайната и обща практика (в телефонни разговори или лично) служителите на доставчика да изискват от дистрибуторите да спазват посочените цени;

- д) общото спазване от страна на дистрибуторите на определените от доставчика препродажни цени (с изключение на спорадично несъгласие) и констатацията, че поведението на дистрибуторите на пазара като цяло съответства на условията, определени от доставчика;
 - е) обстоятелството, че за да не бъдат в неизпълнение, често самите дистрибутори искат от доставчика да посочи препродажните цени;
 - ж) констатацията, че дистрибуторите често се оплакват на доставчика от цените, които трябва да прилагат, вместо просто да приложат други цени;
 - з) определянето на (ниски) дистрибуторски маржове от страна на доставчика и допускането от страна на дистрибуторите, че тези маржове съответстват на равнището на възнаграждение за осъществяването от тях сделки;
 - и) констатацията, че налагайки ниски маржове, доставчикът е наложил минимална препродажна цена, като в противен случай маржовете на дистрибуторите ще бъдат отрицателни;
 - й) политиката на отстъпки, предоставяни от доставчика на дистрибуторите въз основа на действително приложената препродажна цена, като минималната цена, предварително определена от доставчика, е равнището на връщанията, осъществявани при sell out;
 - к) необходимостта дистрибуторите — в много случаи с оглед на отрицателния дистрибуторски марж — да се съобразяват с равнищата на препродажните цени, наложени от доставчика; практиката на по-ниски препродажни цени е била прилагана само в много специфични случаи и при искане от страна на дистрибуторите към доставчика за допълнителна отстъпка при sell out,
 - л) определяне от доставчика и спазване от дистрибуторите на максимални отстъпки, които да се прилагат за съответните клиенти, което води до минимална препродажна цена, като в противен случай дистрибуторският марж е отрицателен;
 - м) директния контакт на доставчика с клиентите на дистрибуторите и определянето на условията за препродажба, които им се налагат впоследствие;
 - н) намесата на доставчика по инициатива на дистрибуторите, в смисъл, че той е този, който решава да приложи конкретна търговска отстъпка или предоговаря търговските условия за препродажба; и
 - о) искането на дистрибуторите да получат разрешение от доставчика да сключат конкретна сделка при определени условия, за да осигурят своя дистрибуторски марж?
- б) Може ли споразумение за определяне на минимални препродажни цени с описаните по-горе характеристики, което обхваща почти цялата територия на страната, да засегне търговията между държавите членки?“.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

- 20 Без да повдигат възражение за недопустимост на преюдициалното запитване, нито да оспорват изрично допустимостта на някои въпроси, Super Bock и Европейската комисия изразяват съмненията си съответно относно това дали петият въпрос е понятен и дали вторият въпрос е необходим за целите на спора в главното производство.

- 21 Важно е да се припомни, че преюдициалното запитване, което е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, се основава на диалог между съдилища. След като националната юрисдикция трябва да прецени дали тълкуването на правна норма на Съюза е необходимо, за да може да разреши спора, с който е сезирана, предвид механизма на производството по член 267 ДФЕС същата юрисдикция следва да реши по какъв начин трябва да бъдат формулирани тези въпроси. Макар посочената юрисдикция да е свободна да покани страните по спора, с който е сезирана, да предложат формулировки на преюдициалните въпроси, които могат да бъдат възприети при тяхното отправяне до Съда, все пак единствено тя следва да вземе решение в крайна сметка както за формата, така и за съдържанието им (вж. в този смисъл решение от 21 юли 2011 г., *Kelly*, C-104/10, EU:C:2011:506, т. 63—65).
- 22 Въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия, и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 23 януари 2018 г., *F. Hoffmann-La Roche и др.*, C-179/16, EU:C:2018:25, т. 45 и цитираната съдебна практика).
- 23 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика, която вече е отразена в член 94, букви а) и б) от Процедурния правилник на Съда, необходимостта да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, изисква последният да определи фактическия и правния контекст, в който се вписват поставените от него въпроси, или най-малко да обясни фактическите хипотези, на които те се основават. Тези изисквания са особено важни в областта на конкуренцията, която се характеризира със сложни фактически и правни положения (вж. в този смисъл решения от 26 януари 1993 г., *Telemarsicabruzzo и др.*, C-320/90—C-322/90, EU:C:1993:26, т. 6 и 7 и от 19 януари 2023 г., *Unilever Italia Mkt.Operations*, C-680/20, EU:C:2023:33, т. 18 и цитираната съдебна практика).
- 24 Освен това е абсолютно необходимо, както предвижда член 94, буква в) от Процедурния правилник, в преюдициалното запитване да са изложени причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби от правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо за спора в главното производство.
- 25 В случая, в духа на сътрудничество, присъщ на диалога между съдилища, и за да се даде възможност на Съда да постанови решение, от което да има най-голяма полза, щеше да е за предпочитане запитващата юрисдикция да изложи по-сбито и ясно собственото си разбиране на спора, с който е сезирана, както и на правните въпроси, които са в основата на преюдициалното ѝ запитване, вместо да възпроизвежда прекалено обстойно множество откъси от представените ѝ доказателства по делото. Също така, макар запитващата юрисдикция несъмнено да е изложила причините, поради които е сезирала Съда с преюдициално запитване, щеше да е в интерес на полезното сътрудничество тя да преформулира и въпросите, които са ѝ предложени от страните в главното производство,

за да се избегнат ненужни припокривания между тези въпроси. Щеше да е полезно и да се изяснят правните и фактическите предпоставки, на които се основават тези въпроси, така че да се позволи на Съда да даде по-точни и целенасочени отговори.

- 26 При това положение, макар преюдициалното запитване по настоящото дело да е допустимо, доколкото отговаря на условията по член 94 от Процедурния правилник, Съдът е в състояние да даде на запитващата юрисдикция само минимални и общи насоки, от които да се ръководи при прилагането на член 101 ДФЕС за обстоятелствата по спора в главното производство.

По първия и четвъртия въпрос, отнасящи се до понятието „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“ по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС

- 27 С първия и четвъртия въпрос, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че може да се заключи, че вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени съставлява „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“, без да се проверява предварително дали това споразумение се отличава с достатъчна степен на вредност за конкуренцията или дали може да се предположи, че такова споразумение само по себе си има такава степен на вредност.
- 28 Като начало следва да се припомни, че в рамките на производство по член 267 ДФЕС, основащо се на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда, ролята на последния се свежда до тълкуването на разпоредбите от правото на Съюза, във връзка с които е отправено запитването, в случая член 101, параграф 1 ДФЕС. Затова не Съдът, а запитващата юрисдикция следва да прецени в крайна сметка дали с оглед на всички релевантни обстоятелства, характеризиращи случая, разглеждан в главното производство, както и на икономическия и правен контекст, в който той се вписва, разглежданото споразумение има за своя цел ограничаването на конкуренцията (решение от 18 ноември 2021 г., *Visma Enterprise*, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 51 и цитираната съдебна практика).
- 29 Когато се произнася по преюдициално запитване обаче, Съдът може, въз основа на материалите по преписката, с която разполага, да даде пояснения, които да насочат запитващата юрисдикция при тълкуването и да ѝ помогнат да разреши спора (решение от 18 ноември 2021 г., *Visma Enterprise*, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 52 и цитираната съдебна практика).
- 30 На първо място, следва да се припомни, че съгласно член 101, параграф 1 ДФЕС се забраняват като несъвместими с вътрешния пазар всички споразумения между предприятия, решения на сдружения на предприятия и съгласувани практики, които биха могли да засегнат търговията между държавите членки и които имат за своя цел или резултат предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията в рамките на вътрешния пазар.
- 31 За да попада в обхвата на установената в тази разпоредба забрана, дадено споразумение трябва да има „за своя цел или резултат“ предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията в рамките на вътрешния пазар. Съгласно постоянната практика на Съда, установена още с решение от 30 юни 1966 г., LTM (56/65, EU:C:1966:38), поради алтернативния характер на това условие, означен със съюза „или“, най-напред е

необходимо да се разгледа самата цел на споразумението (вж. в този смисъл решения от 26 ноември 2015 г., *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, т. 16 и цитираната съдебна практика, и от 18 ноември 2021 г., *Visma Enterprise*, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 54 и 55 и цитираната съдебна практика). Следователно, когато е установена антиконкурентната цел на дадено споразумение, не е необходимо да се разглежда резултатът от него за конкуренцията (решение от 20 януари 2016 г., *Toshiba Corporation/Комисия*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, т. 25 и цитираната съдебна практика).

- 32 Понятието „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“ трябва да се тълкува ограничително. Съответно това понятие е приложимо само към някои видове съгласувания между предприятия, отличаващи се с достатъчна степен на вредност по отношение на конкуренцията, за да се приеме, че не е необходимо разглеждане на техните резултати (вж. в този смисъл решения от 26 ноември 2015 г., *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, т. 18 и цитираната съдебна практика, и от 18 ноември 2021 г., *Visma Enterprise*, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 60 и цитираната съдебна практика).
- 33 При все това обстоятелството, че дадено споразумение е вертикално споразумение, не изключва възможността то да представлява „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“. Всъщност по естеството си вертикалните споразумения действително често увреждат в по-малка степен конкуренцията, отколкото хоризонталните, но все пак при определени обстоятелства те също могат да се отличават с особено висок ограничителен потенциал (вж. в този смисъл решения от 14 март 2013 г., *Allianz Hungária Biztosító* и др., C-32/11, EU:C:2013:160, т. 43, и от 18 ноември 2021 г., *Visma Enterprise*, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 61).
- 34 Основният правен критерий, за да се определи дали дадено споразумение, било то хоризонтално или вертикално, представлява „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“, е следователно констатацията, че такова споразумение има само по себе си достатъчна степен на вредност за конкуренцията (вж. в този смисъл решения от 11 септември 2014 г., *CB/Комисия*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, т. 57, и от 18 ноември 2021 г., *Visma Enterprise*, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 59 и цитираната съдебна практика).
- 35 За да се прецени дали този критерий е изпълнен, следва да се разгледат съдържанието на неговите разпоредби, целите, които то се стреми да постигне, както и икономическият и правният контекст, в който се вписва. При преценката на този контекст следва също така да се вземе под внимание естеството на засегнатите стоки или услуги, както и реалните условия на функционирането и на структурата на съответния пазар или пазари (решение от 14 март 2013 г., *Allianz Hungária Biztosító* и др., C-32/11, EU:C:2013:160, т. 36 и цитираната съдебна практика).
- 36 Освен това, когато страните по споразумението изтъкват, че то има положителни последици за конкуренцията, последните трябва да бъдат взети предвид като част от контекста на това споразумение. Всъщност, ако бъдат доказани, релевантни, присъщи на съответното споразумение и достатъчно съществени, такива последици биха могли да породят основателно съмнение по въпроса дали споразумението е достатъчно вредно за конкуренцията (вж. в този смисъл решение от 30 януари 2020 г., *Generics (UK)* и др., C-307/18, EU:C:2020:52, т. 103, 105 и 107).

- 37 От тази съдебна практика следва, че за да прецени дали вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени съставлява „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“ по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС, запитващата юрисдикция трябва да провери дали това споразумение има достатъчна степен на вредност за конкуренцията с оглед на критериите, припомнени в точки 35 и 36 от настоящото решение.
- 38 В рамките на тази преценка, която запитващата юрисдикция следва да извърши, тя трябва също да вземе предвид обстоятелството, изтъкнато от самата нея, че вертикалното споразумение за определяне на минимални препродажни цени може да попада в категорията на „твърдите ограничения“ по смисъла на член 4, буква а) от регламенти № 2790/1999 и № 330/2010 като част от правния контекст.
- 39 За сметка на това посоченото обстоятелство не може да освободи запитващата юрисдикция от задължението да извърши преценката, посочена в точка 37 от настоящото решение.
- 40 Всъщност член 4, буква а) във връзка със съображение 10 от Регламент № 2790/1999, както и член 4, буква а) във връзка със съображение 10 от Регламент № 330/2010 имат единствено за цел някои вертикални ограничения да бъдат изключени от обхвата на груповото освобождаване. От това освобождаване, предвидено в член 2 от всеки от тези регламенти, разглеждан в светлината на съображение 5 от всеки от тях, се ползват вертикалните споразумения, за които се предполага, че не са вредни за конкуренцията.
- 41 За сметка на това посочените разпоредби на регламенти № 2790/1999 и № 330/2010 не съдържат указания за квалифицирането на посочените ограничения като такива „с оглед на целта“ или „с оглед на резултата“. Освен това, както отбелязва Комисията в писменото си становище пред Съда, понятията „твърдо ограничение“ и „ограничение с оглед на целта“ не са концептуално взаимозаменяеми и не съвпадат непременно. Ето защо следва да се направи преценка във всеки отделен случай на ограниченията, изключени от обхвата на посоченото освобождаване, с оглед на член 101, параграф 1 ДФЕС.
- 42 От това следва, че запитващата юрисдикция не може да не извърши преценката, посочена в точка 37 от настоящото решение, с мотива, че вертикалното споразумение за определяне на минимални препродажни цени представлява във всички случаи или се предполага, че представлява такова ограничение с оглед на целта.
- 43 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия и четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че може да се заключи, че вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени съставлява „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“, само след като се определи, че това споразумение се отличава с достатъчна степен на вредност за конкуренцията предвид съдържанието на неговите разпоредби, преследваните с него цели, както и всички обстоятелства от икономическия и правния контекст, в който се вписва.

По третия и петия въпрос, относещи се до понятието „споразумение“ по смисъла на член 101 ДФЕС

- 44 С третия и петия въпрос, които следва да бъдат разгледани на второ място и заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че е налице „споразумение“ по смисъла на този член, когато доставчик налага на своите дистрибутори минимални цени за препродажба на продуктите, които пуска в продажба.
- 45 Съответно запитващата юрисдикция иска да получи разяснения относно понятието „споразумение“ по смисъла на посочената разпоредба, за да може да определи дали при обстоятелствата по спора в главното производство има такова споразумение между Super Bock и неговите дистрибутори. Тъй като в тази си част запитването ѝ се основава на множество изброени в поставените трети и пети въпрос фактически хипотези, които отчасти се различават и някои от които са оспорени от Super Bock, е важно да се припомни, че Съдът не следва да се произнася по фактите по спора в главното производство в съответствие с припомненото в точка 28 от настоящото решение разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда.
- 46 При все това при прочита на фактическите констатации, извършени от запитващата юрисдикция, може да се приеме, че тези въпроси се вписват в контекст, в който Super Bock редовно изпраща на своите дистрибутори таблици с минимални препродажни цени и дистрибуторски маржове. От тези констатации следва, че така указаните препродажни цени на практика се спазват от дистрибуторите, които понякога искат да им се укажат такива и се оплакват пред Super Bock от изпратените им цени, вместо да прилагат други. На последно място, съгласно посочените констатации не само се указват минимални препродажни цени, но се предвиждат и механизми за наблюдение на цените, като неспазването на тези цени може да доведе до ответни мерки и до прилагането на отрицателни дистрибуторски маржове.
- 47 След това предварително уточнение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда, за да има „споразумение“ по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС, е достатъчно съответните предприятия да са изразили своята обща воля да възприемат определено пазарно поведение (решение от 18 ноември 2021 г., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 94 и цитираната съдебна практика).
- 48 Следователно споразумението не може да се основава на израз на чисто едностранна политика на страна по договор за дистрибуция (вж. в този смисъл решение от 6 януари 2004 г., BAI и Комисия/Bayer, C-2/01 P и C-3/01 P, EU:C:2004:2, т. 101 и 102).
- 49 При все това един привидно едностранен акт или едно привидно едностранно поведение представлява споразумение по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС, когато е израз на съгласуваната воля на поне две страни, като формата, под която се проявява тази съгласувана воля, сама по себе си не е определяща (вж. в този смисъл решение от 13 юли 2006 г., Комисия/Volkswagen, C-74/04 P, EU:C:2006:460, т. 37).
- 50 Тази съгласувана воля на страните може да следва както от клаузите на разглеждания договор за дистрибуция, когато той съдържа изрична покана за спазване на минимални препродажни цени или позволява най-малкото на доставчика да налага такива цени, така и от поведението на страните, и по-специално от евентуалното изрично или мълчаливо

съгласие на дистрибуторите с покана за спазване на минимални препродажни цени (вж. в този смисъл решения от 6 януари 2004 г., BAI и Комисия/Bayer, C-2/01 P и C-3/01 P, EU:C:2004:2, т. 100 и 102, и от 13 юли 2006 г., Комисия/Volkswagen, C-74/04 P, EU:C:2006:460, т. 39, 40 и 46).

- 51 Запитващата юрисдикция следва да прецени обстоятелствата по спора в главното производство в светлината на тази съдебна практика.
- 52 В този контекст обстоятелството, че даден доставчик редовно изпраща на дистрибуторите таблици, в които се посочват определените от него минимални цени и дистрибуторските маржове, както и фактът, че той изисква от тях да ги спазват, като следи за спазването им и при неизпълнение предприема ответни мерки, а при неспазване на тези мерки има опасност да приложи отрицателни дистрибуторски маржове, могат да доведат до извода, че този доставчик цели да наложи на дистрибуторите си минимални препродажни цени. Макар да изглежда, че сами по себе си тези факти разкриват привидно едностранно поведение на посочения доставчик, положението би било различно, ако дистрибуторите спазват тези цени. В това отношение обстоятелството, че минималните препродажни цени на практика се спазват от дистрибуторите или че последните искат да им се укажат такива цени, като, макар да се оплакват пред доставчика от указаните цени, все пак не прилагат други по собствена инициатива, би могло да отразява съгласието на дистрибуторите с определянето от доставчика на минимални препродажни цени.
- 53 С оглед на всички изложени по-горе съображения на третия и петия въпрос следва да се отговори, че член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че е налице „споразумение“ по смисъла на този член, когато доставчик налага на своите дистрибутори минимални цени за препродажба на продуктите, които пуска в продажба, доколкото налагането на тези цени от доставчика и спазването им от дистрибуторите са израз на съгласуваната воля на тези страни. Тази съгласувана воля може да следва както от клаузите на разглеждания договор за дистрибуция, когато той съдържа изрична покана за спазване на минимални препродажни цени или позволява най-малкото на доставчика да налага такива цени, така и от поведението на страните, и по-специално от евентуалното изрично или мълчаливо съгласие на дистрибуторите с покана за спазване на минимални препродажни цени.

По втория въпрос, отнасящ се до доказването на наличието на „споразумение“ по смисъла на член 101 ДФЕС

- 54 С втория въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 101 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че наличието на „споразумение“ по смисъла на този член между доставчик и неговите дистрибутори може да се докаже единствено с преки доказателства.
- 55 Съгласно практиката на Съда, ако в правото на Съюза не са предвидени правила относно принципите, уреждащи преценката на доказателствата или стандарта на доказване в рамките на национално производство по прилагане на член 101 ДФЕС, такива трябва да се установят във вътрешния правов ред на всяка държава членка по силата на принципа на процесуалната автономия, но при условие че тези правила не са по-неблагоприятни от правилата, които уреждат подобни положения по вътрешното право (принцип на равностойност), и не правят практически невъзможно или прекомерно трудно

упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност) (вж. в този смисъл решение от 21 януари 2016 г., Eturas и др., C-74/14, EU:C:2016:42, т. 30—32 и цитираната съдебна практика).

- 56 При все това от тази съдебна практика следва също, че принципът на ефективност изисква нарушенията на конкурентното право на Съюза да могат да бъдат доказвани не само с преки, но и с косвени доказателства, стига те да са обективни и непротиворечиви. Възможност в повечето случаи съществуването на съгласувана практика или споразумение трябва да бъде логически изведено от определен брой съвпадения и косвени доказателства, които, взети заедно, могат да представляват, при липсата на друго смислено обяснение, доказателство за нарушение на правилата на конкуренцията (решение от 21 януари 2016 г., Eturas и др., C-74/14, EU:C:2016:42, т. 36 и 37 и цитираната съдебна практика).
- 57 От това следва, че наличието на „споразумение“ по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС относно минималните препродажни цени може да бъде доказано не само с преки доказателства, но и въз основа на съвпадения и непротиворечиви косвени доказателства, стига от тях да може да се заключи, че доставчикът е приканил дистрибуторите си да спазват такива цени и че последните на практика са спазвали указанията от доставчика цени.
- 58 С оглед на всички изложени по-горе съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 101 ДФЕС във връзка с принципа на ефективност трябва да се тълкува в смисъл, че наличието на „споразумение“ по смисъла на този член между доставчик и неговите дистрибутори може да бъде доказано не само с преки доказателства, но и с обективни и непротиворечиви косвени доказателства, от които може да се заключи, че е налице такова споразумение.

По шестия въпрос, отнасящ се до понятието „засягане на търговията между държавите членки“ по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС

- 59 С шестия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че обстоятелството, че вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени обхваща почти цялата, но не и цялата територия на държава членка, е пречка това споразумение да засегне търговията между държавите членки.
- 60 Съгласно постоянната съдебна практика, за да бъде изпълнено условието, съгласно което споразумение по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да може да засегне търговията между държавите членки, е необходимо въз основа на съвкупност от фактически и правни обстоятелства то да позволява с достатъчна степен на вероятност да се предвиди, че може да упражни пряко или непряко, действително или потенциално въздействие върху търговските потоци между държавите членки, и то по начин, който да поражда опасения, че може да възпрепятства осъществяването на единния пазар между държавите членки. Освен това въздействието трябва да не бъде незначително (решения от 11 юли 2013 г., Ziegler/Комисия, C-439/11 P, EU:C:2013:513, т. 92 и цитираната съдебна практика, и от 16 юли 2015 г., ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, т. 48 и цитираната съдебна практика).

- 61 Въздействието върху търговския обмен между държавите членки произтича по принцип от кумулативното наличие на редица фактори, които, взети поотделно, може и да не са определящи. При проверката дали даден картел засяга значително търговията между държавите членки, той трябва да се разглежда в неговия икономически и правен контекст (решение от 11 юли 2013 г., Ziegler/Комисия, C-439/11 P, EU:C:2013:513, т. 93 и цитираната съдебна практика).
- 62 В това отношение фактът, че даден картел има за цел само търговия с продукти в една-единствена държава членка, не е достатъчен, за да се изключи възможността от засягане на търговията между държавите членки. Съответно Съдът е постановил, че картел, който обхваща цялата територия на държава членка, поради самото си естество води до засилване на националното разделяне на пазарите, като така възпрепятства търсенето с Договора за функционирането на ЕС взаимно икономическо обвързване (вж. в този смисъл решения от 26 ноември 1975 г., Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique и др./Комисия, 73/74, EU:C:1975:160, т. 25 и 26, и от 16 юли 2015 г., ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, т. 49 и цитираната съдебна практика).
- 63 Съдът също така е постановил, че картел, който обхваща само част от територията на държава членка, може при определени обстоятелства да засегне търговията между държавите членки (вж. в този смисъл решение от 3 декември 1987 г., Aubert, 136/86, EU:C:1987:524, т. 18).
- 64 Запитващата юрисдикция следва да определи дали с оглед на икономическия и правния контекст на процесното споразумение то може да засегне значително търговията между държавите членки.
- 65 С оглед на всички изложени по-горе съображения на шестия въпрос следва да се отговори, че член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че обстоятелството, че вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени обхваща почти цялата, но не и цялата територия на държава членка, не е пречка това споразумение да засегне търговията между държавите членки.

По съдебните разноски

- 66 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

1) Член 101, параграф 1 ДФЕС

трябва да се тълкува в смисъл, че

може да се заключи, че вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени съставлява „ограничение на конкуренцията с оглед на целта“, само след като се определи, че това споразумение се отличава с достатъчна степен

на вредност за конкуренцията предвид съдържанието на неговите разпоредби, преследваните с него цели, както и всички обстоятелства от икономическия и правния контекст, в който се вписва.

2) Член 101, параграф 1 ДФЕС

трябва да се тълкува в смисъл, че

е налице „споразумение“ по смисъла на този член, когато доставчик налага на своите дистрибутори минимални цени за препродажба на продуктите, които пуска в продажба, доколкото налагането на тези цени от доставчика и спазването им от дистрибуторите са израз на съгласуваната воля на тези страни. Тази съгласувана воля може да следва както от клаузите на разглеждания договор за дистрибуция, когато той съдържа изрична покана за спазване на минимални препродажни цени или позволява най-малкото на доставчика да налага такива цени, така и от поведението на страните, и по-специално от евентуалното изрично или мълчаливо съгласие на дистрибуторите с покана за спазване на минимални препродажни цени.

3) Член 101 ДФЕС във връзка с принципа на ефективност

трябва да се тълкува в смисъл, че

наличието на „споразумение“ по смисъла на този член между доставчик и неговите дистрибутори може да бъде доказано не само с преки доказателства, но и с обективни и непротиворечиви косвени доказателства, от които може да се заключи, че е налице такова споразумение.

4) Член 101, параграф 1 ДФЕС

трябва да се тълкува в смисъл, че

обстоятелството, че вертикално споразумение за определяне на минимални препродажни цени обхваща почти цялата, но не и цялата територия на държава членка, не е пречка това споразумение да засегне търговията между държавите членки.

Подписи